

prof. dr hab. Wojciech Nowakowski
Instytut Historii Sztuki
Wydział Nauk o Kulturze i Sztuce
Uniwersytet Warszawski
Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Ocena dorobku naukowego dr. Anny Strobin w związku z wnioskiem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

Dr Anna Strobin jest jedną z wybitnych przedstawicielek średniego pokolenia polskich archeologów, czyli grupy badaczy przejmujących obecnie wiodącą rolę w tworzeniu nowych koncepcji naukowych. Jej przewód habilitacyjny jest więc raczej już tylko formalnym domknięciem dotychczasowych osiągnięć. Potwierdza to *Autoreferat* zawierający podsumowanie kilkunastoletnich badań prowadzonych przez Habilitantkę nad jednym z kluczowych problemów polskiej archeologii protohistorycznej, to jest nad formowaniem się i rozwojem kultury oksywskiej.

Zgłoszona jako pierwszy punkt dorobku naukowego Habilitantki monografia naukowa wielofazowego zespołu cmentarzysk w Brzynie¹ to klasyczne opracowanie profesjonalnie badanego stanowiska, a więc publikacja, której wartość nie ulega dezaktualizacji. Druk książki został sfinansowany środkami „wewnętrznyymi”², co – jak się wydaje – wymusiło na Autorce pewną lakoniczność, nie obniżającą wysokiego poziomu naukowego, ale wywołującą często poczucie pewnego niedosytu.

Największą objętościowo część pracy stanowi *Katalog*³, sformatowany według reguł wypracowanych dla serii *Monumenta Archaeologica Barbarica*, co zapewnia czytelność opisu i pełną zgodność z oznaczeniami na tablicach. Znacznie mniejszy, ale przynajmniej równie ważny, jest rozdział *Analiza*⁴. Autorka zademonstrowała tu znakomity warsztat badawczy – imponuje zwłaszcza analiza zapinek z młodszego okresu przedrzymskiego⁵, prze-

¹ A. STROBIN, *Brzyno, stanowisko 7. Cmentarzyska kultury oksywskiej i wielbarskiej oraz z okresu wędrówek ludów na Wysoczyźnie Żarnowieckiej (badania 2011–2016)*, Pelplin 2021.

² Publikacja sfinansowana ze środków Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego oraz „Programu publikacyjnego UG” – por. STROBIN, *op. cit.*, 4.

³ STROBIN, *op. cit.*, 13-92.

⁴ STROBIN, *op. cit.*, 93-126.

⁵ STROBIN, *op. cit.*, 93-99.

prowadzona na bardzo szerokim tle, definiująca poszczególne egzemplarze za pomocą ogólnie uznanych, międzynarodowych klasyfikacji. Można tylko żałować, że Habilitantka nie rozwinęła bardziej kwestii powiązań kulturowych, czytelnych na podstawie rozprzestrzeniania poszczególnych typów fibul. Dotyczy to przede wszystkim unikatowej zapinki Almgren 10⁶, stanowiącej najdalej na wschód wysunięte znalezisko z grupy Almgren I⁷. Podobny niedosyt można poczuć w przypadku zapinek trójgrzebykowych Almgren V.1⁸: przydałoby się tu wyraźne potwierdzenie, że brak cylindra obejmującego sprężynę, definiujący parę fibul z grobu 102 jako egzemplarze typu Almgren 95⁹, nie był wynikiem uszkodzenia oraz porównania zapinek z grobu 94, zaopatrzonych w odlewane cylindry, do bałtyjskich okazów „typu mazurskiego”¹⁰. Podobnie niewyeksponowane pozostały bałtyjskie powiązania szpil z Brzyna¹¹, choć w tym przypadku można to niedopowiedzenie tłumaczyć opublikowaną wcześniej analizą tej kwestii¹² – wpisuje się to we, wspomnianą wyżej, lakoniczność, mającą na celu zachowanie miejsca dla prezentacji materiału i wyników analiz, co jest w pełni zrozumiałe i zasługuje na najwyższą pochwałę. Uwagi te można powtórzyć przy analizie klamer hakowych¹³, które były tematem odrębnych artykułów, słusznie włączonych do *Osiągnięcia*¹⁴, a także przy przedstawianiu innych kategorii znalezisk, które stały się przedmiotem osobnych studiów¹⁵, w tym przede wszystkim – przy omówieniu ceramiki, odsyłającym

⁶ STROBIN, *op. cit.*, 99.

⁷ O. ALMGREN, *Studien über nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der provinziäl-römischen und südrußischen Formen*: Uppsala 1897, 7-9, tabl. I:10; por. R. Wołagiewicz, *Lubowidz. Ein birtuelles Gräberfeld der Wielbark-Kultur aus der Zeit vom Ende des 1. Jhs. v.Chr. bis zum Anfang des 3. Jhs. n.Chr.*, Monumenta Archaeologica Barbarica I, Kraków 1995 35, 39, tabl. XXXIII:294.

⁸ STROBIN, *op. cit.*, 101.

⁹ ALMGREN, *op. cit.*, 50-51, tabl. V:95.

¹⁰ I. SZTER, *Cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich i z okresu wędrówek ludów w Kamieniu na Pojezierzu Olsztyńskim*, „Wiadomości Archeologiczne” LXI, 2009-2010 (2010) 214-219, ryc. 9-13.

¹¹ STROBIN, *op. cit.*, 103.

¹² A. STROBIN, H. MACHAJEWSKI, *Cmentarzysko z okresu wędrówek ludów w Brzynie, pow. pucki, stanowisko 7. Ze studiów nad okresem wędrówek ludów na pomorzu Wschodnim*, [w:] J. Andrzejowski, C. von Carnap-Bornheim, A. Cieśliński, B. Kontny (red.), *Orbis Barbarorum. Studia ad archaeologiam Germanorum et Baltorum temporibus Imperii Romani pertinentia Adalberto Nowakowski dedicata*, Monumenta Archaeologica Barbarica – Series Gemina VI, Warszawa-Schleswig 2017, 567-568, ryc. 4:1; 6:1; 10:1-2.

¹³ STROBIN, *op. cit.*, 104-105.

¹⁴ A. STROBIN, *Bronze tripartite belt hooks from Pomerania as proof of cultural connections in the Late Pre-Roman and Roman Period*, „Wiadomości Archeologiczne” LXX, 2019, 3-42; EADEM, *Jednoczlonowe klamry do pasa Kostrzewski typy Ib i IIb. Zróżnicowanie – chronologia – inspiracje*, „Wiadomości Archeologiczne” LXXIV, 2023, 19-59; A. STROBIN, J. STROBIN, *Einer oder zwei? Ein Stabgürtelhaken der Form Traunstein vom Gräberfeld Brzyno, Fundplatz 7 (woj. pomorskie / PL)*, „Archäologisches Korrespondenzblatt” 52/2, 2022, 249-264.

¹⁵ A. STROBIN, J. STROBIN, *Uwagi na temat produkcji bransolet taśmowatych i zapinek A. 95 zdobionych foliami z metali szlachetnych na przykładzie zabytków z grobu kultury wielbarskiej w Brzynie, stan. 7, pow. pucki*, [w:] B. Niezabiatowska-Wiśniewska, P. Łuczkiwicz, S. Sadowski, M. Stasiak-Cyran, M. Erdrich (red.), *Studia barbarica: profesorowi Andrzejowi Kokowskiemu w 65. rocznicę urodzin I*, Lublin 2017, 138–

czytelnika do obszernej dysertacji¹⁶. Należy więc właściwie tylko pochwalić Habilitantkę za wręcz demonstracyjne unikanie „nabijania” objętości książki.

Natomiast trudno nie wyrazić żalu z powodu niewykorzystania okazji do zbudowania koncepcji przebiegu zmiany kulturowej na cmentarzysku w Brzynie. Można bowiem odnieść wrażenie, że Autorka przyjęła, że obiekty z młodszego okresu przedrzymskiego należy łączyć z kulturą oksywską, a wszystkie późniejsze, zwłaszcza pochówki szkieletowe – z kulturą wielbarską. Wydaje się jednak, że w przypadku grobów inhumacyjnych, wykazanych w *Tabeli 3* jako pochodzące z fazy B_{1b}, obecność w ich wyposażeniu stosunkowo licznych przedmiotów żelaznych powinna skutkować przynajmniej postawieniem pytania, o etap przejściowy, łączący tradycje obu kultur. Jest to tym bardziej istotne, że całkowitą zmianę rytuału pogrzebowego można uznać za skutek objęcia nekropoli w Brzynie przez zupełnie nową społeczność.

W tym miejscu należy jednak kolejny raz podkreślić, że wyliczone niedopowiedzenia dotyczą rozważań nad genezą kultury wielbarskiej, natomiast nie obniżają naukowej wartości publikacji znalezisk z Brzyna, gdyż tego typu opracowania rządzą się – słusznie! – własnymi prawami. Dla monografii stanowiska archeologicznego o wiele bardziej celowe było zamieszczenie w książce obszernych aneksów z prezentacją wyników specjalistycznych analiz. Na część sformułowanych wyżej pytań wyczerpującej odpowiedzi udziela zresztą cykl artykułów, ujętych w *Autoreferacie* jako *Młodszy okres przedrzymski na Pomorzu Wschodnim*.

Trzy z tych publikacji dotyczą klamer hakowych, uważanych za jeden z charakterystycznych elementów kultury oksywskiej. Do analizy najwcześniejszych stylistycznie, jednoczesiowych okazów o hakowatych końcach odgiętych w przeciwnie strony (*Gürtelhaken* Ib i IIb według J. Kostrzewskiego¹⁷), Habilitantka wykorzystała liczne, wcześniej niepublikowane znaleziska¹⁸, wprowadzając je w ten sposób do obiegu naukowego – godny podkreślenia jest tu duży udział materiałów z dawnych odkryć, zadokumentowanych w archiwaliach¹⁹, a pozostających do tej pory poza polem widzenia archeologii. Rezultatem badań było

156; A. STROBIN, *Wojownicy z Pomorza – dwa interesujące zespoły grobowe kultury oksywskiej z miejscowości Brzyno, pow. pucki*, „Światowit” X(LI)/B, 2012 (2016), 105-126.

¹⁶ STROBIN, *op. cit.*, 123-126; por. EADEM, *Ceramika naczyńniowa kultury oksywskiej*, Gdańskie Studia Archeologiczne. Seria Monografie 2, Gdańsk 2011.

¹⁷ J. KOSTRZEWSKI, *Die ostgermanische Kultur in der Spätlatènezeit*, Mannus-Bibliothek 18, Leipzig-Würzburg 1919, 47-51, ryc. 31-35; 38.

¹⁸ STROBIN, *Jednoczłonowe klamry...*

¹⁹ Por. STROBIN, *op. cit.*, ryc. 3.

określenie datowania opisywanych klamer na fazy A₂-A₃ i przypisania ich od stroju kobiecego wraz z próbą rekonstrukcji ich noszenia²⁰. Za szczególnie cenne osiągnięcie należy uznać wyznaczenie występowania tych zabytków na szerokim tle środkowoeuropejskiego *Barbaricum* – znakomicie opracowane mapy wskazują jednoznacznie, że ich zasięg ograniczał się do terytorium kultury oksywskiej, przy znacznie rzadszej obecności we wschodnich, peryferyjnych grupach kultury jastorfskiej²¹; pojedyncze okazy, rozproszone po sąsiednich obszarach zostały uznane za ślad wielokierunkowych kontaktów.

Z kolei za import z celtyckiego środowiska nad górnym Dunajem, docierający na Pomorze poprzez środkowe Połabie, została przez Habilitantkę uznana klamra hakowa typu *Traunstein*²², stanowiąca w kulturze oksywskiej jedyny „oryginał” wśród stosunkowo licznych naśladownictw, dla których stanowiła najprawdopodobniej stylistyczny wzorzec²³. Na uwagę zasługuje w tym przypadku bardzo starannie przeprowadzone datowanie, wykraczające poza metody analizy archeologicznej²⁴.

Rozważania nad klamrami hakowymi domyka artykuł poświęcony ich najpóźniejszej formie, której występowanie i obejmuje już także początki okresu wpływów rzymskich²⁵. Podobnie, jak w przypadku okazów jednoczęściowych, zasięg takich klamer ogranicza się do kultury oksywskiej i kultury jastorfskiej, w której znaleziska skupiają się nad Szprewą i Hobolą, przy rozproszonej reprezentacji na środkowym Połabiu oraz w grupach odrzańskiej i gubińskiej²⁶. Ten, wydawałoby się, klarowny obraz komplikują wyniki starannej analizy przeprowadzonej przez Habilitantkę. Okazy z czworokątnym łącznikiem, wydzielone jako wariant IIIa²⁷ występowały bowiem nielicznie, w dużym rozrzucie: w kulturze oksywskiej zarejestrowano je do tej pory na tylko na dwóch stanowiskach, położonych blisko siebie, na Ziemi Chełmińskiej; na dwóch sąsiednich cmentarzyskach znaleziono je również w grupie odrzańskiej kultury jastorfskiej oraz na dwóch nekropolach nad środkową Łabą, w stosunkowo dużym oddaleniu od skupiska znad Szprewy i Hoboli²⁸, w którym wystąpiły wyłącznie

²⁰ STROBIN, *op. cit.*, 48-49, ryc. 20.

²¹ Por. STROBIN, *op. cit.*, 38-42, ryc. 15-17.

²² STROBIN, STROBIN, *Einer oder zwei? ...*

²³ STROBIN, STROBIN, *op. cit.*, 257-260, ryc. 2; 8.

²⁴ STROBIN, STROBIN, *op. cit.*, 256-257.

²⁵ STROBIN, *Bronze tripartite belt hooks ...*

²⁶ STROBIN, *op. cit.*, mapa 1.

²⁷ STROBIN, *op. cit.*, 6-8, ryc. 2; por. KOSTRZEWSKI, *op. cit.*, @@@.

²⁸ STROBIN, *op. cit.*, mapa 2.

okazy wariantu IIIb²⁹, sporadycznie spotykane były także w grupach gubińskiej i odrzańskiej oraz bardzo licznie obecne na stanowiskach kultury oksywskiej znad dolnej Wisły. Egzemplarze odmiany IIIc³⁰ stanowiły natomiast endemiczną formę kultury oksywskiej. Wielkim osiągnięciem Habilitantki jest dokładne ustalenie datowania wyliczonych wariantów, potwierdzającego ciąg typologiczny trójczęściowych klamer.

Podsumowując ustalenia, zawarte w trzech omówionych artykułach trzeba podkreślić naukową wartość ustaleń Habilitantki, dotyczących genezy i roli klamer hakowych. Zauważa ona słusznie, że, inaczej niż miało to miejsce choćby w przypadku zapinek, inspiracją dla podjęcia ich wytwarzania przez ludność kultury oksywskiej nie były wzory z kultury lateńskiej, lecz klamry „jastorfskie”, przy czym rozwój tej części stroju kobiecego w kulturze oksywskiej skutkowało pojawieniem się naśladownictw nad Szprewą i Hobolą (odmiana IIIb).

W tym miejscu można znowu wyrazić pewien żal, że Habilitantka nie podjęła próby interpretacji przenikania wzorów klamer hakowych pomiędzy ludnością kultury jastorfskiej i oksywskiej. Wydaje się, że z racji – wyraźnie akcentowanej przez Autorkę – ich przynależności do stroju kobiecego, należałoby choćby wspomnieć o możliwości egzogamii wraz z częściowym przenikaniem się obu społeczności. Oczywiście, to zastrzeżenie nie może w jakikolwiek sposób obniżyć wysokiej oceny warsztatu naukowego Habilitantki, zademonstrowanego przy przeprowadzeniu analizy klamer hakowych.

Równie wysoki poziom profesjonalizmu prezentuje opracowanie szczypczyków z kultury oksywskiej na szerokim tle środkowoeuropejskiego *Barbaricum*³¹. Habilitantka udowodniła przy tej okazji, że nie ma „nieważnych zabytków”, wykazując różnice pomiędzy liczebnością takich znalezisk w poszczególnych kulturach archeologicznych – uwagę zwraca zwłaszcza ich mocno ograniczona obecność w kulturze jastorfskiej³². Interesujące są też ustalenia Autorki dotyczące występowania szczypczyków w grobach kobiecych lub męskich, co sugeruje ich odmienną funkcję w różnych społecznościach. Godne uwagi jest też zwrócenie uwagi na możliwość wykorzystywania efektownie ornamentowanych egzemplarzy jako ozdób³³.

²⁹ STROBIN, *op. cit.*, 8-14, ryc. 6-7; por. KOSTRZEWSKI, *op. cit.*, 58, ryc. 44.

³⁰ STROBIN, *op. cit.*, 14-19, ryc. 12-14; por. KOSTRZEWSKI, *op. cit.*, 58-60, ryc. 45.

³¹ STROBIN, *Pęsetka brązowa...*

³² STROBIN, *op. cit.*, 134.

³³ STROBIN, *op. cit.*, 136.

Niewątpliwie najistotniejszy dla rozważań nad kulturą oksywską jest artykuł poświęcony pochówkom szkieletowym w tej kulturze³⁴; również i w tym przypadku istotna część materiału została wprowadzona do obiegu naukowego przez Autorkę³⁵. Chociaż analiza objęła właściwie całość znalezisk z kultury oksywskiej, Habilitantka powstrzymała się od sformułowania ostatecznego wniosku, dotyczącego pochodzenia obrządku inhumacyjnego³⁶. W podsumowaniu znalazły się jednak stwierdzenia, pozwalające domyślić się Jej stanowiska w tej kwestii. Wyraźnie zostały bowiem podkreślone lokalne cechy wyposażenia, sugerujące miejscowe pochodzenie osób, pochowanych w grobach szkieletowych³⁷. Jednocześnie Autorka zwraca uwagę na zwiększenie się liczby takich pochówków w fazach A₃-B_{1a}, zbieżne z występowaniem fibul, wskazujących na kontakty z Kotliną Czeską³⁸. Wobec przemilczenia możliwych wpływów skandynawskich można to uznać za ostrożne wypowiedzenie się za południową genezę tego obrządku w kulturze oksywskiej. Można tu znowu odczuć pewien niedosyt, wynikający z niewłączenia do rozważań kwestii „szlaku bursztynowego”. W sumie, przy całej ostrożności Habilitantki, w omawianym artykule została przedstawiona interesująca hipoteza, wyznaczająca kierunek poszukiwań badawczych w następnych latach.

Dwa ostatnie teksty, włączone do *Osiągnięcia* to opracowania materiałowe dwóch cmentarzysk kultury oksywskiej bazujące na archiwaliach, zarejestrowanych w kartotece J. Kostrzewskiego. Pierwszy z nich to prezentacja znalezisk z cmentarzyska w Żukczynie³⁹. Istotnym wkładem Habilitantki jest tu skonfrontowanie dokumentacji Kostrzewskiego z innymi archiwaliach i dawnymi publikacjami. Podobne porównanie Autorka przeprowadziła także dla materiałów dotyczących nekropoli w Gdańsku-Oliwie⁴⁰. W obu przypadkach, niezależnie od oczywistego wprowadzenia do obiegu naukowego zapomnianych znalezisk, bardzo ważne było przypomnienie archiwum Kostrzewskiego jako źródła informacji archeologicznych wraz podkreśleniem znaczenia takich zasobów.

Publikacje deklarowane jako podstawa przewodu habilitacyjnego trzeba więc uznać za dobrze przemyślaną, znakomitą prezentację perfekcyjnego warsztatu naukowego Dr

³⁴ STROBIN, *Groby szkieletowe w kulturze oksywskiej...*

³⁵ Por. STROBIN, *op. cit.*, 135-138, 142-146, ryc. 2-4; 8-13.

³⁶ *Geneza inhumacji w kulturze oksywskiej jest nadal tematem otwartym* – STROBIN, *op. cit.*, 135.

³⁷ *Wyposażenie grobów wskazuje na miejscowe pochodzenie zmarłych pochowanych w obrządku szkieletowym* – STROBIN, *op. cit.*, 133.

³⁸ STROBIN, *op. cit.*, 134.

³⁹ STROBIN, *Niepublikowane materiały z cmentarzyska w Żukczynie...*

⁴⁰ STROBIN, *U podnóża Pacholka...*

Anny Strobin: znalazły się tu materiałowe opracowania poszczególnych stanowisk, typologiczno-chronologiczne analizy określonych kategorii zabytków, stanowiące podstawy do rozważań nad podziałami kulturowymi, oraz studia nad obrządkiem pogrzebowym, zawierające sugestie dotyczące interpretacji protohistorycznych. Wszystkie te prace reprezentują wysokim poziom naukowy i znakomite opanowanie archeologicznego rzemiosła w najlepszym, już nieco zapomnianym, znaczeniu tego słowa – trudno tu uniknąć skojarzenia ze spuścizną wielokrotnie przywoływanego przez Habilitantkę Józefa Kostrzewskiego, stawiającego na pierwszym miejscu analizę źródeł archeologicznych. Jednocześnie trzeba kolejny raz wspomnieć o uczuciu pewnego niedosytu wywołwanego powściągliwością Autorki w formułowaniu wniosków wykraczających poza materiał archeologiczny – taką postawę można jednak uznać za w pełni uzasadnioną, w dobie pojawiających się coraz częściej teorii, przekraczających granice nie tylko nauki, lecz także dobrego smaku⁴¹. W sumie nie ulega wątpliwości, że Dr Anna Strobin jest w pełni dojrzałą, wysoce kompetentną i odpowiedzialną badaczką w pełni kwalifikującą się do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Ocenę tę potwierdza pozostały dorobek Habilitantki, pozyskany po doktoracie. Na tej długiej liście szczególną uwagę zwracają publikacje dotyczące badań na cmentarzyskach w Babin Dole⁴² i w Czarnówku⁴³. Wynika to nie tylko ze znaczenia dla nauki tych dwóch wielkich, wielofazowych nekropoli, lecz również z faktu, że badania te są wspólną aktywnością kilku liczących się polskich placówek archeologicznych – obok „macierzystego” dla Habilitantki Uniwersytetu Gdańskiego, są to Uniwersytety Warszawski i Łódzki oraz Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie. Udział Dr Anny Strobin w tych przedsięwzięciach potwierdza jej kwalifikacje do działań zespołowych, niezbędnych dla obecnego rozwoju archeologii. Innym, znakomitym przykładem aktywności Habilitantki, wykraczają-

⁴¹ Przypadek taki opisał niedawno Andrzej Kokowski – A. KOKOWSKI, *A to Goci właśnie ...*, [w:] A. Michałowski, M. Piotrowska, M. Olędzki (red.), *Kultura wielbarska. Proces przemian i kontakty wewnętrzne*, Poznań 2024, tom II, 353-359; por. IDEM, *Gothic migrations: In search of the truth*, „Praehistorische Zeitschrift” 97/1, 2022, 313-323.

⁴² A. STROBIN, I. JAKUBCZYK, *Materiały z młodszego okresu przedrzymskiego na stanowisku 2 w Babin Dole-Borczu, powiat kartuski*, [w:] M. Fudziński, W. Świętosławski, W. Chudziak (red.), *Pradoliny pomorskich rzek. Kontakty kulturowe i handlowe społeczeństw w pradziejach i wczesnym średniowieczu*, Gdańsk 2017, 223–238; M. PAWLIKOWSKI, A. STROBIN, *Badania mineralogiczno-petrograficzne właściwości sorpcyjnych węgla drzewnych z cmentarzyska z okresu przedrzymskiego w Babin Dole-Borczu, stan. 2, powiat Kartuszy*, „Pomorania Antiqua” XXVI, 2017, 155-164.

⁴³ A. STROBIN, *W czasach wojowników i kowali. Ludność kultury oksywskiej na cmentarzysku w Czarnówku*, [w:] J. Andrzejowski (red.), *Okruch złota w popiele ogniska ... Starożytne nekropole w Czarnówku i ich tajemnice*, Monumenta Archaeologica Barbarica. Series Popularis 1, Lębork-Warszawa 2014, 35-51.

cej poza „rodzinną firmę” może być jej obecność wśród autorów monumentalnej, angielskojęzycznej syntezy prahistorii Polski⁴⁴, czy też redaktorów książki jubileuszowej H. Machajewskiego, wydanej przez Uniwersytet im. A. Mickiewicza⁴⁵.

Jednocześnie trzeba podkreślić działalność Dr Anny Strobin na lokalnym polu, czyli owocną współpracę z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, wyrażającą się zarówno w opracowywaniu tamtejszych zasobów oraz współredagowaniu publikacji, jak i w uczestnictwie w przygotowywaniu wystaw⁴⁶. Zwłaszcza tę ostatnią aktywność trzeba ocenić szczególnie wysoko, jako wpływającą na poziom świadomości archeologicznej u szerokiej społeczności.

Na zakończenie trzeba wspomnieć o badaniach terenowych Habilitantki, obejmujących, poza wspomnianymi wielokrotnie nekropolami, także kilka dalszych stanowisk na Pomorzu⁴⁷ oraz jej pracy dydaktycznej – w tym przypadku podziw budzi imponująca liczba 55 wypromowanych licencjatów.

Podsumowując rozważania na temat dotychczasowego dorobku naukowego Dr Anny Strobin należy z pełnym przekonaniem stwierdzić, że Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną we współpracy z wieloma placówkami badawczymi, a Jej badania reprezentują wysoki poziom naukowy, wnosząc znaczący wkład w rozwój dyscypliny. Ocena ta odnosi się zwłaszcza do opublikowanej monografii naukowej cmentarzyska

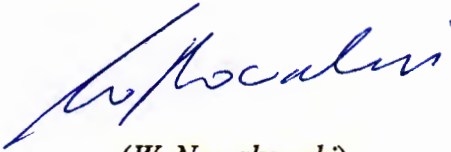
⁴⁴ A. STROBIN, *Pomorze in the final centuries BC*, [w:] A. Rzeszotarska-Nowakiewicz (red.), *The past societies. Polish lands from the first evidence of human presence to the Early Middle Ages. Vol. 4: 500 BC – 500 AD*, Warszawa 2016, 111-131; A. MACIAŁOWICZ, M. RUDNICKI, A. STROBIN, *With gold and sword. Contacts of Celts and early Germanics in central Europe. The historical background: 3rd–1st c. BC*, ibidem, 133–161.

⁴⁵ A. Michałowski, M. Brzostowicz, M. Kaczmarek, A. Strobin (red.), *Ze świata dawnych barbarzyńców. Studia pradziejowe i wczesnodziejowe. Księga dedykowana Profesorowi Henrykowi Machajewskiemu z okazji 70. Urodzin i 50 lat pracy archeologicznej*, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu. Seria Archeologiczna 60, Poznań 2021.

⁴⁶ M. TUSZYŃSKA, A. STROBIN, J. STROBIN, *Rzemieślnicy czy artyści? Ozdoby kobiece z Pomorza u schyłku starożytności. Katalog skrócony wystawy*, Gdańsk 2016.

⁴⁷ A. STROBIN, *Sprawozdanie z badań ratowniczych na stanowisku 9 w Wyczechowie, gmina Somonino*, [w:] G. Nawrońska (red.), *XV Sesja Pomorzoznawcza. Materiały z konferencji 30 listopada–02 grudnia 2005*, Elbląg 2007, 135-139; EADEM, *Grób wojownika kultury oksywskiej odkryty na stanowisku 13 w Wyczechowie, gm. Somonino, pow. kartuski*, [w:] A. Jaszewska (red.), *Z najdawniejszych dziejów. Grzegorzowi Domańskiemu na pięćdziesięciolecie pracy naukowej*, Zielona Góra 2012, 203-212; Eadem, *Osada kultury oksywskiej i wielbarskiej w Lipiankach, gm. Kwidzyn, stan. 3 (część II – źródła ruchome)*, [w:] M. Fudziński, H. Paner (red.), *Kontakty ponadregionalne kultury wielbarskiej. Przemiany kulturowe w okresie wpływów rzymskich na Pomorzu*, Gdańsk, 2015, 125-193; A. RUTA, A. STROBIN, *Materiały kultury wielbarskiej z cmentarzyska w Krzykosach, woj. pomorskie*, [w:] A. Urbaniak, R. Prochowicz, J. Jakubczyk, M. Levada, J. Schuster (red.), *Terra barbarica. Studia ofiarowane Magdalenie Mączyńskiej w 65. rocznicę urodzin*, Monumenta Archaeologica Barbarica, Series Gemina II, Łódź–Warszawa, 457-473.; A. OSTASZ, A. STROBIN, K. ŚLUSARSKA-MICHALIK, *Wielokulturowe stanowisko w Widzinie, pow. Słupsk, nr w miejscowości 8, AZP: 10-28/153*, [w:] M. Fudziński, H. Paner (red.), *XVII Sesja Pomorzoznawcza 1: Od epoki kamienia do wczesnego średniowiecza*, Gdańsk 2011, 211-246.

w Brzynie, kwalifikującej się do przyjęcia jako wzór prezentacji stanowiska archeologicznego, jak i do opisanego osiągnięcia naukowego *Młodszy okres przedrzymski na Pomorzu Wschodnim*, reprezentowanego przez cykl artykułów, stanowiących rozbudowane studia analityczne oraz rekonstrukcje pradziejowych nekropoli na podstawie archiwaliów. Dr Anna Strobin spełnia, zatem wszelkie wymogi związane z nadaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego, określone w art. 219, ust. 1, pkt. 2 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'W. Nowakowski', written in a cursive style.

(W. Nowakowski)